

„Om dødsstraffet“.

AF

K. OLIVECRONA.

Dette 310 sider store arbejde udkom i 1891 i Upsala og er det andet fuldstændigt omarbejdede og betydeligt forøgede oplag af forfatterens i 1866 udgivne bog om samme æmne. Det kan jo ikke undre, at en tilhænger af dødsstraffens afskaffelse som OLIVECRONA har udgivet dette arbejde påny. De 25 mellemliggende år have bragt adskilligt af interesse for spørgsmålet, og navnlig er utilbøjeligheden til at fuldbyrde dødsstraffen, hvor den ikke helt er afskaffet, i de fleste stater bleven så stor, at fuldbyrdelsen er bleven en sjelden undtagelse i forhold til antallet af tilfældene, hvori straffen idømmes. Modsætningen er i så henseende overvældende, når man hører en bekendt engelsk dommer sige om den engelske kriminallovgivning i begyndelsen af dette århundrede: »Vi hængte for alt, for tyveri til en shillings værdi, for 5 shillings, for 40 shillings, for 5 pund sterling, for omhugning af et plantet træ. Vi hængte for tyveri af et får, en hest, en ko, for falskmøntneri, for falsk, for trolddom for ting, som existerede, og for ting, som ikke vare til«. Om vi ikke, hvad tidspunktet angår, kunne sige med Chilian i Ulysses: »ligeså hos os«, så vare dog forholdene i begyndelsen af det 17 århundrede de samme hos os. Men så

afløstes dødsstraffen her af slaveriet; vi slog folk i jern for så godt som alt, ligesåvel for forsøgt selvmord som for at have skudt gennem et vindue eller for at have dræbt en hund. Slaveriet blev et universalmiddel for en mængde lovovertrædelser, hvorfor man før havde anvendt intet mindre end døden. — Og nu — nu forsøger man at redde mennesket fra at blive en håbløs forbryder ved at frigive ham under visse omstændigheder for al straf. Således må retfærdigheden følge de vekslede tider og deres opfattelser, men ikke desto mindre står den lige uanfægtet med sit sværd og sin vægtskål, mere måske som en påmindelse til magthaveren om at vise retfærdighed end som en forsikring til individet om, at den vil blive vist. Læser man nu Ole Kollerøds og Petri Worms retssager igennem, som medførte dødsstraf for dem begge, kommer man uvilkaarligt til at spørge, om nutidens dom vilde være bleven den samme. Den ene var en forhærdet forbryder med en hæderlig barndom og ungdom, drevet ud i forbrydelsen ved slette forældres hånende og hensynsløse behandling. Den anden en ung, fattig, yderst fattig drømmer, der havde solgt sin skjorte, førend han forsøgte sin forbrydelse, trykket ikke blot af sin egen fattigdom, men også af sine forældres og søds kendes. Svaret måtte formentlig blive benægtende.

I sin Lehrbuch der Gefängnissskunde har KROHNE sagt om dødsstraffen, at dens fuldbyrdelse nu er så begrænset, at den med bestemthed kan siges at ville falde bort af sig selv som straf for almindelige forbrydelser. Med den opfattelse slå mange sig til tåls; men ræsonnementet er ikke rigtigt, at man som følge deraf ikke behøver at afskaffe den ad lovgivningens vej. Sålænge nemlig som det anses for givet, at den straffebestemmelse, som kun undtagelsesvis opretholdes, slapper og døver retsbevidstheden, så længe kan retfærdigheden, såvel den med tiderne skiftende som den uforanderlige, ikke slå sig til ro. Derfor slutter også OLIVECRONA sit arbejde med et citat af JOHN EARL RUSSEL. »Når jeg betænker, hvor svært det er for en dommer at

gøre ret og skel mellem sagens omstændigheder, der fordre lovens uafviselige strænge retfærdighed, og det, som omfatter hele de formildende omstændigheders vægt, . . . hvor ringe og begrænset det eksempel er, som denne forfærdelige straf giver, hvor brutalt selve henrettelsessceneriet er — kommer jeg til den slutning, at retfærdigheden ikke vilde tabe noget, og ligeså lidt sikkerheden for uskyldige menneskers liv blive mindre, hvis dødsstraffen helt og holdent afskaffedes«.

Italieneren BECCARIA var som bekendt den første, som i sit skrift: *Dei Delitti e delle Pene* i 1764 vandt almindelig opmærksomhed for dødsstraffens afskaffelse. Hans skrift nåede 32 oplag i Italien og skal være oversat på 22 forskellige sprog. Før ham havde vel enkelte personligheder offentligt opkastet spørgsmålet om dødsstraffens berettigelse, men dette var hengået upåagtet af den store almenhed. I en særdeles interessant og lærd indledning gennemgår OLIVECRONA dødsstraffens stilling og udvikling og dens iværksættelse. I sin glansperiode havde den i sit ydre apparat en betydning, også ud over det at være straffemiddel, som vidner om tidens naive naragtighed. I Frankrig var således en galge et sædvanligt appendix til ethvert herresæde, og galgens form angav tillige den værdighed, som tilkom herresædet. I almindelighed hvilede galgen hos en »simple seigneur haut justicier« på to stolper, hos en baron på fire, hos en greve på sex og hos en hertug på otte. Om anvendelsen i Tyskland meddeler forfatteren, at en bekendt dommer v. CARPZOW i et berømt arbejde, der i det 17 århundrede betragtedes som en fortrinlig håndbog for alle dommere i Tyskland, gjorde sig til af, at han fra 1620—1666 havde afsagt 20000 dødsdomme eller 430 om året. I daværende Bayern og Øvre Pfaltz med c. 1 1/2 million mennesker henrettedes gennemsnitlig 376 personer om året. Endnu i de sidste år af forrige århundrede hengik i München sjelden nogen lørdag uden i det mindste en henrettelse. En gammel skarpretter i Bamberg

havde i 1854 fortalt, at han under den derværende fyrst-biskoppelige regering havde udført 1600 henrettelser. Og desuagtet klagedes der over, at straffens formål ikke opnåedes, forbrydelsen voxede bestandigt. England stod ikke tilbage for Frankrig og Tyskland. I Henrik VIII's regeringstid aflivedes ikke færre end 72000 personer. Som man ser af det anførte, indeholder indledningen interessante oplysninger om, til hvilke yderligheder anvendelsen af dødsstraffen i en periode var dreven i de store kulturstater i Europa.

Derefter fremstilles dødsstraffen, som den fremtræder i den svenske lovgivning før 1736, og senere efter straffeloven af 1734, hvorefter særlig gengældelse og afskrækelse ere principerne, der opretholde dødsstraffens anvendelse i utallige tilfælde og tillige med den anvendelsen af tortur. I disse og de følgende kapitler om reformen i den svenske straffelovning 1779 og 1864 giver forfatteren en lærerig fremstilling af udviklingen i den svenske straffelovgivning, særlig med hensyn til dødsstraffen. Desuden indeholder bogen meddelelser om de henrettedes antal og forbrydelser i Sverrig fra 1749 til 1829, altså i 80 år. Disse oplysninger vise en nedgang af henrettelserne i forhold til folkemængden for hvert 10 år fra et gennemsnitstal af 47,4 i 1749—1758 til 8,5 i 1809—1818. Det er en selvfølge, at forfatteren desuden behandler de spørgsmål, som almindeligen fremsættes ved spørgsmålet om dødsstraffens afskaffelse, således om dens nødvendighed for at modvirke mord ved det formentlig afskrækkende i fuldbyrdelsen, indvendingerne mod dens afskaffelse hentede fra bibelen, justismord, udelukkelse af den henrettedes forbedring, den demoraliserende virkning, som ligger i henrettelsen indenfor fængselsmuren.

Dødsstraffen er vel ikke bleven afskaffet i Sverrig, men det har dog ikke på adskillige rigsdage manglet på motioner i den retning, som, uagtet de ikke have nået til at gå igennem, dog bestandig have vist stor tilslutning til tanken.

Af de oplysninger, bogen giver om de stater, hvor dødsstraffen er afskaffet, kan anføres, at i Holland, hvor

dødsstraffen afskaffedes 1870, dømtes fra 1859—1870 92 personer til døden, af dem henrettedes 3, fra 1870—1886 straffedes kun 29 for mord. Når Holland særlig nævnes, er grunden, at denne stat er en af dem, som sidst har afskaffet dødsstraffen, og hvori der dog foreligger en længere tids erfaring om virkningerne deraf, som, efter de anførte tal, vise sig meget gunstige.

Selvfølgelig indeholder bogen også meddelelser om de lande, hvor dødsstraffen faktisk ikke er udført i lange perioder, ihvorvel den fremdeles er bibeholdt i lovgivningen, ligesom også om de lande, hvor denne straf endnu fuldbyrdes.

Ved at omtale benådningsretten, som opgiver sin rette plads og betydning, når den bliver anvendt som regel for at undgå dødsstrafs fuldbyrdelse, anfører OLIVECRONA Oscar I's ord i hans bog: Om straff och straffanstalter: »Det är lika tungt som ansvarsfullt att uttala ordet, som oåterkalleligen afgör om ett menniskolif. Innan beslutet fattas, är tanken plågsamt sysselsatt att söka det, som rättast är, och sedan ligger ännu det sorgliga föremålets hugkomst tungt på sinnet.»

Som det vil ses af det anførte, lader OLIVECRONAS bog ingen side af spørgsmålet om dødsstraffen ude af betragtning, men behandler dem alle indgående og udførligt. Ganske vist beskæftiger bogen sig fortrinsvis med retsforholdene i Sverrig, men dels ere disse for en stor del ikke så afvigende fra de samme i det øvrige Norden, dels indeholder bogen såmange interessante enkeltheder og oplysninger om spørgsmålet, at enhver, der vil vide besked om dette, med tillid og udbytte vil kunne ty til den, og spørgsmålet om dødsstraffen er jo vedblivende en ganganger, sålænge denne straf ikke er afskaffet.

Fr. Stuckenberg.